

СЕМАНТИЧНАТА ДЕРИВАЦИЯ КАТО ЕДИН ОТ НАЙ-ВАЖНИТЕ ВИДОВЕ ЕЗИКОВИ ИНОВАЦИИ (ВЪРХУ МАТЕРИАЛ ОТ СЪВРЕМЕННО МЕДИЙНИ ТЕКСТОВЕ)

ЛАРИСА А. КИСЕЛЕВА

БАШКИРСКИ ДЪРЖАВЕН УНИВЕРСИТЕТ, УФА, РУСКА ФЕДЕРАЦИЯ
lorentsia09@yandex.ru

Работата е посветена на разкриването и систематичното описание на най-продуктивните модели семантична деривация (по-специално на метафоричните и метонимичните преноси), представени в текстове на съвременни руски средства за масова информация. Разкритите метафорични и метонимични модели се основават на принципа на антропоцентризма, който се реализира в две взаимосвързани посоки, отразяващи познавателната природа на семантичните връзки: 1) човек → заобикалящ човека свят (външно „очовечаване“); 2) заобикалящ човека свят → човек (описание през призмата на реалностите на външния свят). Фиксираните частни модели се основават на макромодела конкретно → абстрактно, следователно може да се твърди, че семантичната деривация действа като средство за езиково изразяване на идеи за нематериални същности, образувайки съответни образи в съзнанието на получателите. Резултатите от изследването са важни за лексикалната семантика, когнитивната лингвистика, медиалингвистиката и др.

Ключови думи: семантична деривация, метафора, метонимия, руски език, медийни текстове, антропоцентризм

SEMANTIC DERIVATION AS A MAJOR TYPE OF LANGUAGE INNOVATION (BASED ON CONTEMPORARY MEDIA TEXTS)

LARISA A. KISELEVA

BASHKIR STATE UNIVERSITY, UFA, RUSSIA
lorentsia09@yandex.ru

The study focuses on the most productive patterns of semantic derivation, namely metaphorical and metonymic transfer, exemplified by contemporary Russian media texts. The metaphorical and metonymic patterns outlined in the study are based on the principle of anthropocentrism, which is realized in two interrelated directions highlighting the cognitive nature of semantic relations: 1) person → surrounding world (external personalization); 2) surrounding world → person (description in view of the extralinguistic reality). Specific micro patterns are based on the concrete → abstract macro pat-

tern. It can be argued that semantic derivation functions as a means of linguistic expression of ideas about intangible entities, thus creating the respective images in the mind of the addressee. The results of the study are of relevance to lexical semantics, cognitive linguistics, media linguistics, etc.

Keywords: semantic derivation, metaphor, metonymy, Russian, media texts, anthropocentrism

Терминът *езикови иновации* в последно време започна да се използва за обозначаване на новите елементи, които навлизат в активна употреба, при това често могат да се срещнат и други обозначения, синонимични на посоченото по-горе: *езикова новация, новообразуване* и т.н. Обикновено става дума за лексикални единици, преди всичко неологизми (вж. Машуш/Mashush 2013; Подсохин/Podsokhin 2017). Често източник на такива иновации са медийни текстове, които поради стремежа си към експресия са максимално насочени към създаване и тиражиране на нови езикови елементи (вж. Жданова, Рацибурская/Zhdanova, Ratsiburskaia 2015; Жирова/Zhirova 2014; Рацибурская/Ratsiburskaia 2015; Соловьева/Solov'eva 2018). Едновременно с това съдържанието на термина *езикови иновации* според нас може да бъде разширено до известна степен, т.е. като такива следва да разглеждаме не само собствено лексикалните новообразувания, които имат оказионален или узуален характер, но и езиковите преобразувания изобщо (срв. едноименното заглавие на книгата на В. Г. Гак (Гак/Gak 1998). В такъв случай като езикови иновации може да бъде определен широк кръг от нови езикови факти, които представляват своеобразни фиксатори на съдържателни или формални промени. Изключително важен вид езикови иновации е семантичната деривация, преди всичко такива нейни разновидности като метафоричния и метонимичния пренос.

Ще подчертаем, че изследването на семантичната динамика на езика е започнало още през античната епоха, по-конкретно от Аристотел, на когото принадлежи първото определение за метафора: „Несвойствено име, пренесено от род върху вид, или от вид върху род, или от вид върху вид, или по аналогия“ (Аристотел/Aristotel' 1983: 669). Засилването на интереса към разглежданата проблематика довежда до възникването на такъв дял от езикознанието като семасиологията: още през 1820 г. немският учен Х. Рейзиг я отделя като самостоятелна лингвистична дисциплина, която трябва да изучава условията, определящи развиването на значения (Ульманн/Ul'mann 1970: 250). В средата на XX век, когато на преден план излиза структурната парадигма, съсредоточена върху представянето на езика като вътрешно организирана система, „чиста схема от отношения“ (по Л. Елмслев), която трябва да се разглежда в синхронното ѝ състояние, въпросът за причините и тенденциите на семантичната еволюция на езика е свален от дневния ред; смята се, че той излиза извън рамките на лингвистиката и трябва да се решава от позициите на психологията и социологията. Но и през посочения период, и преди това е изказвано и противоположно мнени-

ние за това, че „вариациите в значенията на думите, които на пръв поглед са капризни, в действителност са подчинени на определени закони“ (Покровский/Рокровскіј 1959: 36), същевременно „думите със сходно значение преживяват сходна семасиологична история“ (Покровский/Рокровскіј 1959: 80). По-нататъшната изследователска работа в тази насока довежда до заключението, че съдържателните промени в езика имат не само закономерен, но и системен характер: „Всички промени в значенията на думите (дори тъй наречените „оказионални“) са по свой начин закономерни, проблемът е единствено в познаването или най-често в непознаването на целия семантичен контекст, който се състои не само от лингвистични, но и от културни компоненти“ (Трубачёв/Trubachev 1964: 10). Интересно е, че О. Н. Трубачов разбира семантичния контекст широко, като включва в него и екстралингвистичен компонент, свързан с културната специфика на езиковите знаци.

Що се отнася до семантичната деривация, известно е, че терминът *деривация* е въведен в лингвистична употреба през 30-те години на XX век от Йежи Курилович, който различава два нейни вида: лексикална и синтактична. Първата е насочена към преобразуване на лексикалното значение на езиковата единица, втората – към преобразуване на синтактичната ѝ функция (Языкознание/Lazykoznanie 2000: 129). Сега терминът *семантична деривация* се употребява доста широко, но с него се конкурират други не по-малко съдържателни обозначения: *регулярна многозначност*, *лексико-семантично производство*, *вторична номинация*, *семантично словообразуване* и т.н. Едновременно с това семантичната деривация трябва да се разграничава от назованите явления: така например семантичната деривация се разбира като образуване на производни значения на думата, промяна на семантичната ѝ структура, семантичното словообразуване – като развиване на омонимия в резултат от разпадане на полисемията (Некипелова/Nekipelova 2011: 35), а регулярната многозначност – като „регулярна способност на думата да има няколко различни, но свързани помежду си значения“ (Апресян/Аpresian 1974: 178), т.е. като резултат от процеса на деривация.

Както беше отбелязано по-горе, основни видове семантична деривация са метафоричният и метонимичният пренос. Същностните им свойства са разгледани достатъчно подробно в редица трудове (Лакофф, Джонсон/Lakoff, Johnson 2004; Опарина/Oparina 2000), тук само ще подчертаем, че метафората и метонимията представляват ефективен когнитивен инструмент, който позволява да се „редуцира“ безграничността на новото знание, като го свежда до някакви базови структури и схеми. Именно това свойство на семантичната деривация ѝ придава характер на езикова универсалия (Киселева, Тодосиенко/Kiseleva, Tudosienko 2019: 22). Метафоричните и метонимичните измествания могат да бъдат описани посредством

вом метода на моделиране, който предполага изясняване на моделите, пораждащи производни значения от изходните, при това „едни и същи деривационни модели трябва да се повтарят в различни думи, което и представлява доказателство за съществуването на моделите“ (Падучева/Paducheva 2004). Като база за описване на тези модели в нашата работа служат следните изследователски подходи:

1) теория за концептуалната метафора (conceptual metaphors) на Дж. Лейкф и М. Джонсън: областта, от която се заимстват съответните понятия, се обозначава като „source domain“ (букв. „област източник“), сферата, която заимства понятията – като „target domain“ („област цел“), а самият процес на концептуализация чрез метафора – като „conceptual mapping“, т.е. „концептуално наслагване“ (Лакофф, Джонсон/Lakoff, Johnson 2004);

2) методи и похвати на семантичната типология, насочени към разкриване на семантичните преходи от типа ‘схватить’ → ‘понять’, ‘пустой’ → ‘тщетный’ и т.н. (Зализняк/Zalizniak 2013).

Комплексното използване на тези подходи позволява да бъдат описани моделите на метафоричен и метонимичен пренос (например: физическо явление → количествена характеристика, физическо действие → емоционално въздействие, социално събитие → участник в събитието и т.н.), отразяващи връзката между изходната и вторичната денотативна сфера, които се съотносят с основното и производното значение.

Като материал за анализиране на тези модели послужиха медийни текстове, за които, както беше казано по-горе, е характерна насоченост към активно произвеждане на езикови новообразувания. Ние анализирахме около 100 примера от текстове, публикувани на сайтовете на интернет изданията „Комсомольская правда“, „Lenta.ru“, „Газета.ru“ и т.н. В резултат от проведения анализ бяха установена редица модели на метафоричен и метонимичен пренос, като най-показателните от тях са приведени по-долу.

1. Метафорични модели

1.1. Зрително възприятие → движение: *В хутор не ходят электрички и поезда, сюда не заглядывают автобусы* (срв.: заглядывать ‘надниквам някъде’, 1. Бросать быстро или украдкой взгляд куда-нибудь. 2. Заходить куда-нибудь на короткое время (в гости, проведать)“; *Из-под зелёных ветвей выглядывает покосившееся крыльцо старой саманной хаты* (ср.: выглядывать ‘надниквам отнякъде’ несов. к выглянуть „1. Посмотреть, откуда-нибудь высунувшись. 2. Перен. Показать, стать видным из-за каких-нибудь предметов, выдвинуться откуда-нибудь“) (тук и по-нататък дефинициите за значенията на лексемите са дадени по „Толковый словарь русского языка“ под ред. на Д. Н. Ушаков (Ушаков/Ushakov: электронный ресурс) и „Словарь русского языка“ под ред. на А. П. Евгениева (Евгеньева/Evgen'eva: электронный ресурс).

1.2. Движение → слухово възприятие: *Новости до Тегиня доходят раз в месяц, когда мужчина ездит на своём тракторе в соседний хутор за продуктами да пенсией – он получает минималку* (срв.: доходить 'достигам, пристигам' „1. Идя, направляясь куда-нибудь, достигать какого-нибудь места // о звуках, словах: доноситься, достигать чьего-нибудь слуха“).

1.3. Движение → битийност: *В течение всего срока, пока безработный находится на учёте в центре занятости, ему в личный кабинет приходят предложения* (срв.: приходиться 'идвам, пристигам' „1. Идя куда-либо, к какому-либо месту, достигать этого места, являться куда-либо. 4. Достигать места назначения, будучи посланным, отправленным“); *И вот на днях имя дочери бизнесмена Александра Чвикова вновь всплыло в светской тусовке* (срв. всплыть 'изплувам' „Подняться из глубины воды на поверхность // перен. Обнаружиться, появиться“).

1.4. Физическо действие → виртуално действие: *Это тайные записи, которые были выложены в интернет и показаны по телевидению* (срв.: выложить 'изложа' „1. Положить наружу, на показ“; интересующее нас вторичное значение не зафиксировано в словарях).

1.5. Физическо действие → эмоционално въздействие: *Но если благодаря ипотеке и новому строительству с жильём как-то разобрались, навалилась другая проблема* (срв.: навалиться 'изсипя се' „1. Налечь, придавить всей тяжестью // овладеть, подавить, тяжело налечь (о чувствах, состояниях)“).

1.6. Физическо действие → речева дейност: *Но она не увидела масштабного экологического бедствия, о котором трубят весь интернет* (срв.: трубить 'тръбя' „1. Дуя в трубу (или сходный музыкальный инструмент), заставляя её звучать, извлекать из неё звуки. 4. Во всеуслышание разглашать какие-нибудь сведения, хвастая или сплетничая (разг., фам.)“).

1.7. Физическо действие → количествена характеристика: *Преувеличение, замешенное на панике и раздутое в соцсетях* (срв.: раздуть 'раздухам' „1. Увеличить, усилить притоком воздуха или дутьём, разжечь. 4. Перен. Преувеличить размеры или значение чего-нибудь“).

1.8. Тактилен контакт → эмоционално въздействие: *Обычно оно приходит, когда надо объяснить себе, почему фильм не трогает* (срв.: трогать 'докосвам, пипам' „1. Прикасаться к кому-чему-нибудь. 3. Перен. Вызывать какие-нибудь глубокие чувства, сочувствие, приводить в умиление“).

1.9. Физическо явление → количествена характеристика: *„Люди продолжают заражаться, и количество заразившихся начало расти. Причём увеличение заболевших в некоторых регионах значительное, поэтому речь идёт именно о вспышках“ – отметил он* (срв.: вспышка 'експлозия, взрив' „1. Внезапное воспламенение, а также непродолжительный яркий свет, сопровождающий подобное воспламенение. 2. Кратковременное сильное проявление чего-л.“); *Но если все будут соблюдать необхо-*

димые правила – такого всплеска не будет (производное метафорическое значение данной лексики не представлено в словарях).

1.10. Природен обект → обект на оценка: *Экскурсантам рассказали историю возникновения памятника природы, интересные факты о растениях и животных Силинского леса, организовали посещение жемчужины охраняемой природной территории – Лесного озера, – рассказали в заповеднике „Комсомольский“* (срв.: жемчужина ‘перла’ „1. Отдельное зерно жемчуга. 2. Перен. Сокровище, лучшая драгоценность (книж.)“).

1.11. Произведение на изкуството → предмет на спомени: *Экскурсантам рассказали историю возникновения памятника природы, интересные факты о растениях и животных Силинского леса, организовали посещение жемчужины охраняемой природной территории – Лесного озера, – рассказали в заповеднике „Комсомольский“* (срв.: памятник ‘памятник’ „1. Архитектурное или скульптурное сооружение в память или в честь какого-нибудь лица или события. 5. Перен. То, что поддерживает, заставляет хранить воспоминание о ком-чём-нибудь, памятный след чьей-нибудь деятельности“).

1.12. Негативно събитие → интелектуален/емоционален потрес: *Экологическая катастрофа головного мозга* (срв.: катастрофа „1. Неожиданное несчастье, бедствие, событие, влекущее за собой трагические последствия. 2. Крупное потрясение трагического характера, обуславливающее собой резкий перелом в личной или общественной жизни“).

Както може да се забележи, сред разкритите метафори са представени както глаголни, така и именни типове, при това новите значения на лексемите често още не са фиксирани в речниците, макар че фактът за семантично изместване в тези случаи не предизвиква съмнение.

2. Метонимични модели

2.1. Столица на държава → държава: *По словам замминистра, Москва не стретитя продлить договор любой ценой, а хочет на взаимной основе договориться с Вашингтоном; Москва считает подобные заявления умышленной клеветой; Объёмы китайских инвестиций также снизились – Пекин в момент кризиса предпочёл сосредоточиться на своей национальной экономике.*

2.2. Организация/учреждение/общност/орган на властта → сътрудници на организацията/учреждението/членове на общността/представители на органа на властта: *В отдельный раздел, кстати, там выделены компании, готовые оказать подходящему кандидату помощь при переезде; За это время проверяется информация о претенденте, центр занятости подбирает подходящие вакансии, размещает у себя резюме – мало ли, вдруг работодатель заглянет; Но она не увидела „масштабного экологического бедствия“, о котором трубят весь интернет; Власть полностью отступила перед оппозицией: ЦИК пообещал назначить новые выборы, правительство ушло в отставку.*

2.3. Социално събитие → участници в събитието: *Революция в Киргизии победила буквално за одну нощ.*

2.4. Място/страна → хора, намиращи се на даденото място/жители на страната: *Многие представители властных структур в таких обстоятельствах предпочли стремительно уйти из-под горячей руки возмущённой улицы; Пускай поправляется и живёт себе с миром. А Россия дождётся кого-нибудь посовременней.*

2.5. Индивид → страна: *Рассуждая на данную тему, Сергей Цекон отметил, что „польская элита не настроена на восстановление добрососедских отношений со всеми своими соседями“.*

Извършеният анализ ни дава възможност да направим следните изводи:

1. Разкритите от нас модели на семантична деривация се базират на принципа на антропоцентизма, който се реализира в две взаимно свързани направления, отразяващи когнитивната природа на семантичните връзки:

1.1. човек → **околен свят**: външното се очовечва, т.е. база за метафоризацията стават представите за физическия ипостас на човека, неговият телесен опит и т.н., отгук и продуктивността на такива модели като зрителино възприятие → движение, движение → битийност и т.н.;

1.2. околен свят → **човек**: човешкото се описва през призмата на реалиите от външния свят, отгук наличието на моделите физическо явление → количествена характеристика, природен обект → обект на оценка и т.н.

2. Регистрираните метонимични преноси имат основно стандартен характер, като отразяват устойчиви асоциативни връзки на понятията, които се възпроизвеждат многократно в текстовете (срв. моделите столица на държава → държава, организация/учреждение/общност/орган на властта → сътрудници на организацията/учреждението/членове на общността/представители на органа на властта и др.), докато метафорите се базират на специфични (понякога случайни, „алогични“) отношения на понятията (срв. моделите движение → слухово възприятие, физическо действие → количествена характеристика и т.н.). Това се обяснява с факта, че в основата на метонимията лежи по-проста когнитивна операция – асоциация по близост, докато метафората изисква по-високо ниво на развитие на мисленето, преминаването му в степен абстракция. Такива асоциативни сближавания понякога трудно се поддават на рационално обяснение, тъй като отразяват емоционално възприятие на света, което има образна природа.

3. В анализирания текстове метафоричните модели са представени много по-широко от метонимичните, като същевременно можем да говорим за субективност в процеса на семантична деривация: тя представя избирателност на погледа към света и съответното му отражение в езика, за което някога е писал А. А. Потебня (срв. в тази връзка активното използ-

ване на такива понятия като фокус, профилиране и под. от съвременните лингвисти).

И така, семантичната деривация представлява много важен когнитивен механизъм за „подреждане“ на знанията за света, за установяване на асоциативни връзки между понятията, който позволява на говорещите да песат интелектуални и езикови усилия.

ЛИТЕРАТУРА

- Апресян 1974: *Апресян, Ю. Д.* Лексическая семантика: Синонимические средства языка. М.
- Аристотель 1983: *Аристотель.* Поэтика. – В: *Аристотель. Сочинения*, т. 4. Москва, Мысль, с. 645–681.
- Гак 1998: *Гак, В. Г.* Языковые преобразования. М., Школа „Языки русской культуры“.
- Жданова, Рацибурская 2015: *Жданова, Е. А., Л. В. Рацибурская.* Медийные новообразования как средство отражения современной украинской действительности. – *Филология и культура*, № 2(40), с. 46–52.
- Жирова 2014: *Жирова, И. Г.* Языковые инновации как способы обогащения словарного состава современного английского языка. – *Вестник Московского государственного областного университета*. Серия Лингвистика, № 4, с. 87–95.
- Зализняк 2013: *Зализняк Анна, А.* Семантический переход как объект типологии. – *Вопросы языкознания*, № 2, с. 32–51.
- Киселева, Тодосиенко 2019: *Киселева, Л. А., З. В. Тодосиенко.* Когнитивные основания семантической деривации в разноструктурных языках. – *Вопросы когнитивной лингвистики*, № 1, с. 21–29.
- Лакофф 2004: *Лакофф, Дж., М. Джонсон.* Метафоры, которыми мы живем / Пер. с англ. Москва, Едиториал УРСС.
- Машуш 2013: *Машуш, А. А.* Языковые новации и речевые изменения в русской спортивной лингвокультуре начала XXI века. Автореферат диссертации канд. филол. наук, Курск.
- Некипелова 2011: *Некипелова, И. М.* К вопросу о разграничении понятий „семантическая деривация“ и „семантическое словообразование“ в диахроническом аспекте. – *Вестник Томского государственного университета*, № 2 (14), с. 33–46.
- Опарина 2000: *Опарина, Е. О.* Исследование метафоры в последней трети XX в. – В: *Лингвистические исследования в конце XX в.* Сб. обзоров. Москва, ИНИОН РАН, с. 186–204.
- Падучева 2004: *Падучева, Е. В.* Динамические модели в семантике лексики. Москва, Языки русской культуры.
- Подсохин 2017: *Подсохин, Ф. Е.* Лексические новообразования современного политического дискурса – *Вестник Красноярского государственного педагогического университета им. В. П. Астафьева*, № 2, с. 243–245.

- Покровский 1959: *Покровский, М. М.* Избранные работы по языкознанию. Москва, Изд. АН СССР.
- Рацибурская 2015: *Рацибурская, Л. В.* Медийные новообразования в отражении актуальных политических событий – *Проблемы речевой коммуникации*, № 1, с. 37–45.
- Словарь русского языка: В 4 т. Под ред. *А. П. Евгеньевой*. Москва, Русский язык, 1985–1988. Электронный ресурс <<https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/slovar-russkogo-jazyka-v-4-tomah-malyj-akademicheskij-slovar/>>.
- Соловьева 2018: *Соловьева, Д. В.* Рискогенность нестандартных новообразований в текстах СМИ и её причины – *Вестник Нижегородского государственного университета им. Н. И. Лобачевского*, № 4, с. 241–246.
- Толковый словарь русского языка: В 4 т. Под ред. *Д. Н. Ушакова*. Москва, Государственный институт „Советская энциклопедия“; ОГИЗ (т. 1); Государственное издательство иностранных и национальных словарей (т. 2–4), 1935–1940. Электронный ресурс <<https://ushakovdictionary.ru/letter.php?charkod=208>>.
- Трубачёв 1964: *Трубачёв, О. Н.* „Молчать“ и „таять“ – В: *Проблемы индоевропейского языкознания*. Москва, Наука, с. 98–110.
- Ульманн 1970: *Ульманн, С.* Семантические универсалии – В: *Новое в лингвистике*. Вып. V. Языковые универсалии. Москва, Прогресс, с. 250–299.
- Языкознание 2000: Большой энциклопедический словарь. Москва, Большая Российская энциклопедия.

REFERENCES

- Apresian 1974: *Apresian, Ju. D.* Leksicheskaia semantika: Sinonimicheskie sredstva iazyka. Moskva.
- Aristotel' 1983: *Aristotel'*. Pojetika. – In: *Aristotel'*. Sochineniia, t. 4. Moskva, Mysl', s. 645–681.
- Gak 1998: *Gak, V. G.* Iazykovye preobrazovaniia. Moskva, Shkola „Iazyki russkoj kul'tury“.
- Iazykoznanie 2000: *Bol'shoj entsiklopedicheskij slovar'*. Moskva, Bol'shaia Rossijskaia entsiklopediia.
- Kiseleva, Todosienko 2019: *Kiseleva, L. A., Z. V. Todosienko.* Kognitivnye osnovaniia semanticheskoi derivatsii v raznostrukturnykh iazykakh. – *Voprosy kognitivnoj lingvistiki*, № 1, s. 21–29.
- Lakoff and Johnson 1980 [2004]: *Lakoff, G., M. Johnson.* Metafori, kotorymi my zhivem / Per. s angl. Moskva, Editorial URSS.
- Mashush 2013: *Mashush, A. A.* Iazykovye novatsii i rechevye izmeneniia v russkoj sportivnoj lingvokul'ture nachala XXI veka. Avtoreferat dissertatsii kand. filol. nauk, Kursk.
- Nekipelova 2011: *Nekipelova, I. M.* K voprosu o razgranichenii poniatij „semanticheskaja derivatsiia“ i „semanticheskoe slovoobrazovanie“ v diakhronicheskom aspekte. – *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta*, № 2 (14), s. 33–46.

- Oparina 2000: *Oparina, E. O.* Issledovanie metafory v poslednej treti XX v. – In: *Lingvisticheskie issledovaniia v kontse XX v. Sb. obzorov.* Moskva, INION RAN, s. 186–204.
- Paducheva 2004: *Paducheva, E. V.* Dinamicheskie modeli v semantike leksiki. Moskva, Iazyki russkoj kul'tury.
- Podsokhin 2017: *Podsokhin, F. E.* Leksicheskie novoobrazovaniia sovremennogo politicheskogo diskursa – *Vestnik Krasnoiarskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta im. V. P. Astaf'eva*, № 2, s. 243–245.
- Pokrovskij 1959: *Pokrovskij, M. M.* Izbrannye raboty po iazykoznaniiu. Moskva, Izd. AN SSSR.
- Ratsiburskaia 2015: *Ratsiburskaia, L. V.* Medijnye novoobrazovaniia v otrazhenii aktual'nykh politicheskikh sobytij – *Problemy rechevoj kommunikatsii*, № 1, s. 37–45.
- Slovar' russkogo iazyka: V 4 t. *Pod red. A. P. Evgen'evoj.* Moskva, Russkij iazyk, 1985–1988. Elektronnyj resurs <<https://azbyka.ru/otechnik/Spravochniki/slovar-russkogo-jazyka-v-4-tomah-malyj-akademicheskij-slovar/>>.
- Solov'eva 2018: *Solov'eva, D. V.* Riskogennost' nestandartnykh novoobrazovanij v tekstakh SMI i ejo prichiny – *Vestnik Nizhegorodskogo gosudarstvennogo universiteta im. N. I. Lobachevskogo*, № 4, s. 241–246.
- Tolkovij slovar' russkogo iazyka: V 4 t. *Pod red. D.N. Ushakova.* – M.: Gosudarstvennyj institut „Sovetskaja jenciklopedija“; OGIz (t. 1); Gosudarstvennoe izdatel'stvo inostrannyh i nacional'nyh slovarej (t. 2–4), 1935–1940: jelektronnyj resurs. – URL: <<https://ushakovdictionary.ru/letter.php?charkod=208>>.
- Trubachev 1964: *Trubachev, O. N.* „Molchat“ i „tajat“ – In: *Problemy indoevropskogo iazykoznaniiia.* Moskva, Nauka, s. 98–110.
- Ul'mann 1970: *Ul'mann, S.* Semanticheskie universalii – In: *Novoe v lingvistike.* Vyp. V. Iazykovye universalii. Moskva, Progress, s. 250–299.
- Zalizniak 2013: *Zalizniak Anna, A.* Semanticheskii perekhod kak ob"ekt tipologii. – *Voprosy iazykoznaniiia*, № 2, s. 32–51.
- Zhdanova, Ratsiburskaia 2015: *Zhdanova, E. A., L. V. Ratsiburskaia.* Medijnye novoobrazovaniia kak sredstvo otrazheniia sovremennoj ukrainskoj dejstvitel'nosti. – *Filologija i kul'tura*, № 2 (40), s. 46–52.
- Zhirova 2014: *Zhirova, I. G.* Iazykovye innovatsii kak sposoby obogashheniia slovarnogo sostava sovremennogo anglijskogo iazyka. – *Vestnik Moskovskogo gosudarstvennogo oblastnogo universiteta.* Serii Lingvistika, № 4, s. 87–95.

✉ Проф. д.ф.н. Лариса Айратовна Киселева

Катедра по теория на езика и методика на неговото преподаване
Филологически факултет, Башкирски държавен университет
ул. Заки Валиди 32, 450076 Уфа, Руска федерация

✉ Prof. DSc Larisa Ayratovna Kiseleva

Department of Language Theory and Teaching Methodology
Faculty of philological studies, Bashkir State University
32 Zaki Validi Str., Ufa 450076, Russia